

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

26 Eylül 2014

EYLÜL 2014 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ BAYRAMI GIDA FİYATLARI YAPIYOR: AYLIK ARTIŞ YÜZDE 1,31 ve ONİKİ AYLIK ARTIŞ YÜZDE 15,31 ORANINDA...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.190 LİRA, YOKSULLUK SINIRI İSE 3.876 LİRA
- ✓ BİR KİŞİNİN YAŞAM MALİYETİ 1.410 LİRA
- ✓ BİR GÜNLÜK NET ASGARİ ÜCRET BİR KİLOGRAM ETE YETMİYOR.

Başta çalışanlar olmak üzere, dar ve sabit gelirliler kesimlerinin yaşama koşullarındaki olumsuzluk, devletin resmi verilerine de yansıyan ülkedeki milyonlarca yoksulla daha da görünür oldu. Bir günlük net asgari ücretin bir kilogram et almaya yetmediği günümüzde, bir kişinin yaşama maliyeti asgari ücretin bir buçuk katını aştı.

TÜRK-İŞ tarafından, çalışanların geçim koşullarını ortaya koymak ve temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat değişikliğinin aile bütçesine yansımalarını belirlemek amacıyla 27 yıldan bu yana her ay düzenli olarak yapılan "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırmasının 2014 Eylül ayı sonuçlarına göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 1.190,04 lira,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (yoksulluk sınırı) ise 3.876,37 liradır.

	Eylül 2013	Aralık 2013	Ağustos 2014	Eylül 2014
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	288,23	299,01	327,53	331,39
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	238,54	247,18	267,82	271,67
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	302,16	318,62	347,76	352,35
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	203,12	216,77	231,54	234,63
Açlık Sınırı	1.032,05	1.081,59	1.174,65	1.190,04
Yoksulluk Sınırı	3.361,71	3.523,09	3.826,24	3.876,37

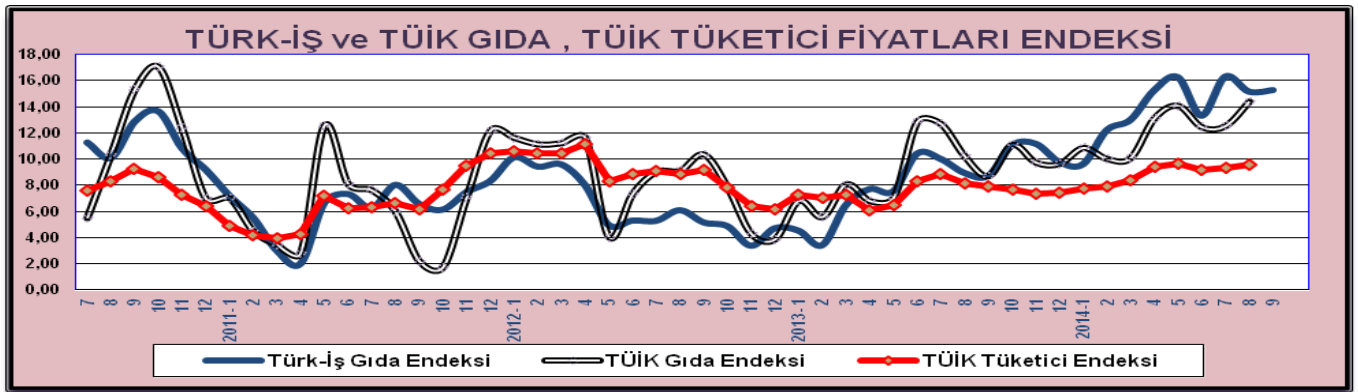
* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

İnsan onuruna yaraşır bir yaşam seviyesi sürdürülebilmek için haneye girmesi gereken toplam geliri elde edebilenlerin sayısı sınırlıdır. Ailede çalışan sayısının genelde tek kişidir. Ek bir gelirin de söz konusu olmadığı durumlarda, elde edilen ücret geliri, ailenin temel ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak kalmakta ve ücretlerin yetersizliği tartışma konusu olmaktadır. Asgari ücretin bekar bir işçi için aylık net 891,03 lira olduğu günümüzde, tek bir kişinin yaşama maliyeti 1.410 liraya ulaşmıştır. Günlük 27,90 lira olan net asgari ücretle bir kilogram et bile almak mümkün değildir.

2013 yılının Eylül ayına göre dört kişilik ailenin yaşama maliyeti bugün, günlük 17 lira daha fazla harcamayı gerekli kılmaktadır. Sadece gıda harcaması tutarı bir yılda 158 lira artmıştır.

Yaşama koşullarındaki olumsuzluklar çalışma hayatına da doğrudan yansımaktadır. Her gün meydana gelen onlarca, yüzlerce iş kazası ve sonrasında ölümlerde bu şartların etkisi söz konusu olabilmektedir. Bütün bu faktörler ekonomik ve toplumsal kırılmalıkların artmasına yol açmaktadır.

Gerçekleşen enflasyon öngörülen ve hedeflenenin çok üstündedir. Mutfak enflasyonunda yaz aylarında görülen mevsimsel düşüş bu yıl yaşanmamıştır. Aşağıdaki grafikten de görüleceği üzere, gıda fiyatlarındaki artış genel fiyat artışlarının üstünde seyretmektedir.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında 2014 Eylül ayı itibariyle "mutfak enflasyonu"ndaki değişim şöyle olmuştur:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,31 oranında artmıştır.
- Yılın **ilk dokuz ayı** itibariyle artış oranı yüzde 10,03'tür.
- Gıda enflasyonunda **oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 15,31 olmuştur.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 13,26 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Eylül 2011	Eylül 2012	Eylül 2013	Eylül 2014
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,34	1,43	1,21	1,31
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	3,99	0,93	4,78	10,03
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	6,59	5,18	8,74	15,31
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	7,11	7,18	6,74	13,26

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Eylül 2014 itibarıyla gözlenen değişim şöyledir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; peynirde fiyat artışı tespit edilmiştir. Bazı süt markalarında fiyat artışı görülmekle beraber ortalamada önemli bir değişiklik olmamıştır. Yoğurt fiyatı ise aynı kalmıştır.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; Kurban Bayramı öncesi et fiyatındaki artış dikkati çekti. Gövde tavuk ve sakatat fiyatı aynı kaldı. Balık mevsiminin başlamasıyla başlangıçta artan balık fiyatları daha sonra -az da olsa- geriledi. İstavrit, hamsi 13 liradan, palamudun tanesi 8 liradan alıcı buldu. Yumurta fiyatı bu ay yine 1 kuruş arttı. Bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb) fiyatlarında değişiklik görülmedi.
- Yaş sebze-meyvenin enflasyon üzerinde olumlu etkisi bu yıl pek görülmedi. Geçtiğimiz ay yaş sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı 3,03 lira iken bu ay sadece 1 kuruş daha düşük oldu. Bu ay sebze fiyatında artış, meyve fiyatında ise düşüş yaşandı. Bir önceki ay 3,07 liraya yükselen ortalama sebze fiyatı geçtiğimiz ay biraz gerilemeyle 3,01 lira, bu ay ise artarak 3,10 lira oldu. Asıl fiyat gerilemesi meyvede görüldü. Bir önceki ay 3,85 lira olarak hesaplanan meyve ortalama kilogram fiyatı önceki ay 3,05 lira ve bu ay 2,90 lira oldu. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alındı ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarı temel alınarak ortalama fiyat üzerinden yapılması gereken harcama tutarına ulaşıldı.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; kayda değer bir fiyat değişikliğine rastlanmadı.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı fiyatında biraz artış, margarinde azalış görülürken zeytinyağı ve ayçiçekyağı fiyatı değişmedi. Zeytinde, siyah zeytin fiyatı biraz gerilerken yeşil zeytin değişmedi. Yağlı tohum ürünlerinden (ceviz, fındık, fıstık, ay çekirdeği vb) fındık fiyatı arttı, antep fıstığı fiyatı düştü, diğerlerinin fiyatı ise aynı kaldı. Şeker ve tuz fiyatı da değişmedi. Reçel ve pekmez fiyatı aynı kalırken, bal fiyatı ortalamada biraz geriledi. Ancak izlenen dokuz markada, 16,41lira ile 35,24 lira arasında değişen fiyat aralığı dikkat çekti. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünleri fiyatı bu ay genelde değişmedi. Salça fiyatı da aynı kaldı. Çay ve ihlamur arttı. İhlamur fiyatında artışın süreceği bekleniyor.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Çoğu zaman haneye girmesi gereken gelir ile ele geçen gelir arasındaki fark arttıkça geçim koşullarının yükü de artmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir ve daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara örnek olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak doğrudan tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

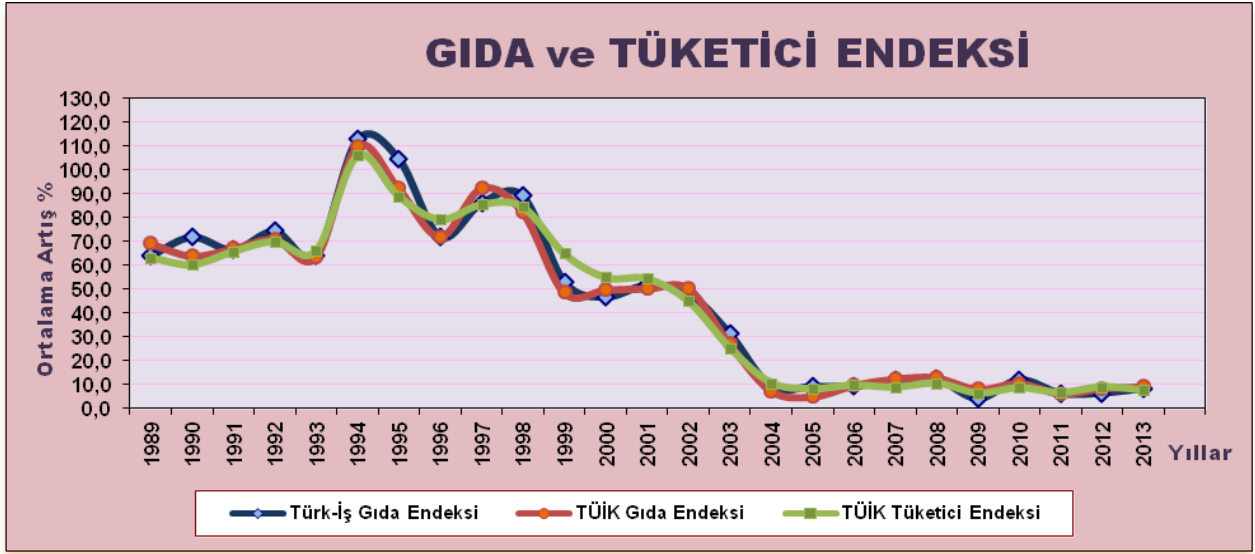
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi yedi yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2013 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısararak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıklı ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.